

– Будівництво більш сучасних берегозахисних споруд потребує детальнішого вивчення та дослідження нових принципів і методів берегозахисту.

– Даний регіон дослідження потребує поетапного створення нових берегозахисних комплексів більш економних при будівництві і експлуатації.

Література:

1. Природные основы берегозащиты. - М.: Наука, 1987. - 240 с.
2. Шуйский Ю.Д., Симеонова Г.А. О влиянии геологического строения морских берегов на процессы абразии // Докл. Болгарск. АН. – 1976. – Т.29. - №2. – С. 241-243.
3. Александров Б.Г. Экологические последствия антропогенного преобразования прибрежной акватории Черного моря в XX веке / Исследование береговой зоны морей: Сб. научн. трудов. - Киев: Карбон ЛТД.-2001. - С. 25-34.

ГРИГОРЕНКО О.

АКУМУЛЯТИВНІ ПРОЦЕСИ В АЗОВСЬКОМУ МОРІ ТА НАСЛІДКИ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА АКУМУЛЯТИВНІ ФОРМИ

Актуальність проблеми та зв'язок з важливими практичними задачами. Берегова зона морів та океанів представляє собою дуже складну природну систему, яка характеризується низкою специфічних динамічних та морфологічних рис. Регіон дослідження розташований в межах берегової зони Азовського моря, яка розташована в кордонах України. В межах цієї частини даного водойму значні за розміром акумулятивні форми. Внаслідок дуже активного освоєння регіону в береговій зоні акумулятивних форм відбувалася та відбувається інтенсивна забудова різноманітними рекреаційними та берегозахисними об'єктами, які суттєво змінюють морфологічну будову та впливають на динамічні характеристики їх розвитку. Саме тому існує об'єктивна необхідність в отриманні інформації про сучасний стан даних акумулятивних форм. Отримані під час досліджень матеріали допоможуть оптимізувати природокористування в межах відповідних акумулятивних форм.

Аналіз публікацій дозволив спиратися на науково-теоретичні розробки, принципи і підходи, розроблені вченими берегознавцями: В.П. Зенковичем, О.К. Леонтєвим, Ю.Д.Шуйським, Г.В.Вихованець, В.М. Пешковим, П.Ф. Гожиком.

Метою роботи є проаналізувати наслідки антропогенної діяльності в межах берегової зони акумулятивних форм Азовського моря, що розташовані в кордонах України.

Для досягнення мети доцільно розв'язати наступні **завдання**:

1) Проаналізувати фізико-географічні особливості акумулятивних форм в береговій зоні Азовського моря, що розташовані в межах України.

2) Визначити домінуючі фактори розвитку акумулятивних форм на сучасному етапі еволюції.

3) Визначити сучасний стан акумулятивних форм та запропонувати можливі шляхи оптимізації природокористування в межах регіону дослідження.

Виклад основного матеріалу. Акумулятивні форми можуть бути індикаторами розвитку узбережжя. Так, проаналізувавши тип та розповсюдження акумулятивної форми, ми можемо отримати інформацію про сучасні особливості розвитку даної ділянки берегу певного моря або океану. Так ми можемо говорити про відносні темпи абразії прилягаючих до певної акумулятивної форми, відповідних абразійних ділянок. Стан та склад акумулятивної форми надає нам інформацію про запаси, склад та джерела наносів, про шляхи та відстані їх переміщення. Аналіз акумулятивних форм також надає нам інформацію про зміни загальних рис берегів та про існуючі вертикальні тектонічні рухи.

На відміну від більшості морів Світового океану, в акваторії Азовського моря процеси акумуляції характеризуються зовсім іншими умовами протікання [1]. В акваторії Азовського моря щорічно накопичується біля 12 млн. тон уламкового матеріалу, з яких за рахунок твердого річкового зносу – більше 8 млн. тон, органічних речовин фітопланктону та бентосу – більше 2 млн. тон і майже стільки ж карбонатів. Слід також сказати, що за розрахунками деяких науковців, до цієї маси слід додати 2,5-3 млн. тон уламкового матеріалу, який є наслідком абразії морських берегів [3]. Всі ці кількісні характеристики сприяють седиментації на дні моря із швидкістю біля 2 мм/рік. Саме цей процес і є домінуючим фактором поступового обміління моря – за 1000 років майже на 2 м. Але цьому процесу протистоїть інший процес – повільне прогинання дна, яке найбільш виражене у центральній частині моря.

На розвиток процесу акумуляції в береговій зоні насамперед впливають морфологічні особливості берегової смуги, гідрологічні особливості прилеглих акваторій та розвиток процесів абразії. Аналіз цих природних процесів і дозволив виявити закономірності в розташуванні, генезисі та еволюції акумулятивних форм Азовського моря. Для берегової зони Азовського моря характерним є рух наносів у західному напрямку, а серед прибережно-морських наносів домінуючими є черепашковий детрит. Взагалі, берегова зона Азовського моря розвивається за умов загального дефіциту наносів, який зумовлений декількома факторами. Насамперед, головною причиною дефіциту наносів є літологічний склад корінних берегів.

Вздовж берегової смуги Азовського моря тіла кліфів корінних берегів складені на 70% лесовидними суглинками та глинами. При руйнуванні відповідних кліфів до берегової зони потрапляє лише 30% уламкового матеріалу який утворився при абразії [2]. Важливою причиною загального дефіциту наносів, який суттєво впливає на розвиток акумулятивних форм Азовського моря, є швидке подрібнення в процесі переміщення вздовж берегу, грубозернистих продуктів абразії (вапнякової гальки та гравію), а також біогенного матеріалу (раковин молюсків).

На сучасному етапі розвитку акумулятивні форми Азовського моря являються аренами потужної антропогенної діяльності. Серед багатьох видів антропогенної діяльності домінує рекреаційне та берегозахисне

будівництво. Серед акумулятивних форм розташованих в межах регіону дослідження найбільшого антропогенного перетворення зазнали Бердянська коса, пересип Молочного лиману та Арабатська стрілка. В той же час, найменших антропогенних перетворень зазнали коси Обиточна та Федотова – Бирючий Острів, в межах яких розташовані державний ландшафтний заказник та Азово-Сиваський національний природний парк.

В межах досліджених Арабатської Стрілки та Бердянської коси на сучасному етапі розвитку серед усіх видів антропогенної діяльності домінує рекреаційне будівництво, але суттєво значення має будівництво транспортних шляхів, берегозахисне та житлове будівництво. Висока естетична якість, одночасно з унікальними цілющими властивостями природних ресурсів, створює умови для постійного розширення площі рекреаційних об'єктів, в межах даних акумулятивних форм. Але слід зауважити, що економічна вигода, в більшості випадків не співпадає з екологічною рівновагою в навколишньому природному середовищі. Саме тому більшість рекреаційних об'єктів завдає потужного негативного впливу на сучасний стан акумулятивних форм, який виражається у вигляді дуже сильної забудови поверхні даних форм.

Висновок. Антропогенна діяльність в межах акумулятивних форм в регіоні дослідження насамперед призводить до морфологічних та структурних змін. За рахунок ущільнення відкладень відбувається утворення негативних форм рельєфу та зниженню висоти берегового валу. Перепланування території, яке передуює рекреаційному будівництву, також призводить до загального зниження рельєфу поверхні.

Література:

1. Буданов В.Н. К динамике берегов восточного Приазовья // Труды Инст. океанологии АН СССР. – 1957. – Т. 21. – С. 187 – 191.
2. Мамыкина В.А. Изменчивость современных процессов в береговой зоне Азовского моря // Изв. Всес. геог. об. - 1978. – Т. 1. – С. 134-145.
3. Сафьянов Г.А. Береговая зона океана в XX веке.– Москва: Мысль, 1978.– 263 с.

Гудоченко Н.

УРОК НА ТЕМУ «НАСЕЛЕННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Активне краєзнавче дослідження своєї місцевості дає можливість навчитися не лише дивитися, а й бачити, не лише знати, а й розуміти. При вивченні географії України поряд з цілісним формуванням в учнів географічного образу України, як суверенної держави в кожен тему вводиться краєзнавчий матеріал, що сприяє кращому розумінню учнями природних, суспільних і економічних процесів та явищ як своєї області, так і інших регіонів України.

Вивчення курсу географії своєї області в школах значною мірою гальмується через відсутність необхідних підручників і посібників.

Під час вивчення теми „Населення Херсонської області ” матеріал, що тут вивчається характеризується великим динамізмом, постійними змінами кількісних показників населення, розвитку господарства, екологічної ситуації. Надзвичайно велике виховне і світоглядне значення має ця тема.